

Sygn. akt I C 241/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Bożena Chłopecka

Protokolant: st. sekr. sąd. Paulina Bondel

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2020 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa W. K.

przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W.

o ustalenie i zapłatę

I. ustala, że umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) z dnia 29 czerwca 2007r. zawarta między W. K. a (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna,

II. w pozostałym zakresie powództwo oddala,

III. ustala, że pozwany w całości ponosi koszty postępowania, z tym, że ich rozliczenie pozostawia referendarzowi sądowemu.

Sygn. akt I C 241/17

UZASADNIENIE

W dniu 8 marca 2017. W. K. wniósł pozew przeciwko (...) S.A. z siedzibą w W. o:

- 1) zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 131.029,31 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 8 lutego 2017r. do dnia zapłaty, wskutek uznania umowy o kredyt hipoteczny za nieważną,
- 2) albo, w przypadku nie uznania żądania opisanego w pkt 1, zasądzenie od pozwanego na jego rzecz kwoty 128.266,13 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 8 lutego 2017r. do dnia zapłaty, wskutek uznania niektórych zapisów umowy kredytowej za bezskuteczne wobec powoda,
- 3) zasądzenie na rzecz powoda od pozwanego zwrotu kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm prawem przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej w kwocie 17 zł.

W uzasadnieniu swojego stanowiska powód wskazał, że zawarta między stronami umowa o kredyt hipoteczny jest nieważna z kilku powodów. Po pierwsze, bo narusza art. 69 ust.1 ustawy prawo bankowe, po drugie, bo narusza zasady określoności świadczenia i niezgodnienie istotnych przedmiotowo elementów umowy. Ponadto zawarte w umowie klauzule indeksacyjne stanowią niedozwolone klauzule umowne. W związku z odpadnięciem podstawy prawnej świadczenia, pozwany zobowiązany jest zwrócić powodowi wszystkie dotychczas otrzymane świadczenia (art. 410 § 2 k.c.) Powód zapłacił na rzecz pozwanego od dnia zawarcia umowy do dnia 10 listopada 2016r. kwotę 370.670,03 zł tytułem spłat rat kredytu oraz kwotę 13.563,20 zł tytułem składki ubezpieczeniowej niskiego wkładu. W tym postępowaniu powód ogranicza wysokość roszczenia do rat kredytu tj. kwoty 117.466,11 oraz 13.563,20 zł tytułem składki ubezpieczeniowej (k-2-129).

W odpowiedzi na pozew (...) S.A. z siedzibą w W. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł zarzut nieudowodnienia roszczenia co do zasady jak i wysokości, wobec braku zgłoszenia dowodów na okoliczność wystąpienia przesłanek abuzywności spornych klauzul umownych, w tym zwłaszcza potwierdzających zasadność stanowiska powoda co do dowolnego kształtowania przez pozwanego bank wysokości kursów CHF. Ponadto pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczenia co do kwoty 8033,20 zł stanowiącej koszt ustanowienia zabezpieczenia spłaty kredytu w postaci ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, poniesiony w 2010r. i w 2013r. oraz zarzut przedawnienia roszczenia co do należności z tytułu nadpłaconych według stanowiska powoda kwot odsetek od kredytu, w tym zwłaszcza kwot odsetek, których zapłata przypadała za okresy wcześniejsze aniżeli 8 marca 2014r. (k-162-189).

W piśmie z dnia 16 kwietnia 2019 roku powód zmodyfikował żądanie dochodzone pozwem i wniósł ostatecznie o:

1) ustalenie, że Umowa nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF z dnia 29 czerwca 2007 r. zwarta przez powoda z pozwanym jest nieważna i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 384.233,23 PLN jako zwrotu świadczeń nienależnych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 8 lutego 2017 roku do dnia zapłaty, przy czym datą wymagalności roszczenia jest 7 lutego 2017 r., a wartością przedmiotu sporu jest kwota kredytu określona umową to jest 650.000,00 PLN;

2) ewentualnie, na wypadek nieuznania żądania opisanego w pkt 1, ustalenie, że zapisy Umowy w § 1 ust. 3, § 7ust.1, § 11 ust. 4, § 1 ust. 3A, § 13 ust. 6, § 3 ust.3 są bezskuteczne wobec powoda oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 128.266,13 PLN wskutek pobierania przez pozwanego od powoda zawyżonych rat spłaty kredytu przez stosowanie bezskutecznych zapisów Umowy wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 8 lutego 2017 r. do dnia zapłaty, przy czym datą wymagalności roszczenia jest 7 lutego 2017 r. a wartością przedmiotu sporu jest kwota kredytu określona Umową to jest 650.000.00 PLN; z pozostawieniem pozostałych żądań pozwu bez zmian /pismo k. 908-912/.

W dalszym toku postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie /pismo pozwanego k. 961-987, protokół rozprawy k. 1030-1031v./.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód W. K. postanowił zakupić mieszkanie. W tym celu udał się do pośrednika kredytowego, który zapoznał powoda z warunkami udzielania kredytów złotówkowych i kredytów złotówkowych waloryzowanych walutą obcą, a także poinformował o ryzyku związanym z kredytem waloryzowanym walutą obcą, w szczególności o ewentualnych skutkach zmiany kursu waluty w postaci wzrostu comiesięcznej raty i całego zadłużenia. Pośrednik zapewniał powoda, że to najlepsza oferta na rynku /**dowód:** zeznania powoda k. 697v.-698 /.

W dniu 30 maja 2007 roku W. K. złożył do (...) S.A. wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) hipoteczny w wysokości 650 000 zł, w walucie CHF, z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego z rynku wtórnego. W dacie wnioskowania o udzielenie kredytu powód posiadał wykształcenie wyższe, (...) jako menadżer produktu był na podstawie umowy o pracę w sektorze ochrony zdrowia z miesięcznym wynagrodzeniem w kwocie 7970 zł. Powód posiadał wówczas w banku (...) S.A. (...) z limitem 6000 zł oraz kartę kredytową (...) Banku z limitem 60000 zł, oraz kredyt w (...) Banku w wysokości 2000 zł. Jako prawne zabezpieczenie spłaty kredytu powód zaproponował hipotekę na nieruchomości oraz cesję praw z ubezpieczenia na życie, ubezpieczenie od ognia i innych zdarzeń losowych, ubezpieczenie spłaty raty kredytu / **dowód:** wniosek k. 212-219/.

Wobec pozytywnego obliczenia zdolności kredytowej powoda, szacującej maksymalną wysokość kwoty kredytu na 650.000 zł, pozwany bank w dniu 13 czerwca 2007 r. wydał pozytywną decyzję kredytową do wniosku W. K. z dnia 30 maja 2007 r., przyznając kredyt na m.in. następujących warunkach: finansowanie zakupu lokalu mieszkalnego

nr (...) położonego w W. przy Aleji (...); kwota kredytu: 650 000 zł; waluta waloryzacji kredytu: CHF; kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2007-06-12 według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 286646,67 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w niniejszym punkcie; okres kredytowania: 360 miesięcy; wariant spłaty kredytu: równe raty kapitałowo odsetkowe, prowizja za udzielenie kredytu: 0 % kwoty kredytu tj. 0,00 zł; opłata z tytułu przystąpienia do ubezpieczenia nieruchomości od ognia i innych zdarzeń losowych; na dzień wydania decyzji kredytowej przez Bank oprocentowanie kredytu w wynosi 3,47 %, marża Banku 1,00%; prawne zabezpieczenie kredytu – hipoteka kaucyjna, przelew praw z plisy ubezpieczenia od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką; ubezpieczenie niskiego wkładu własnego (...) S.A. na 36-miesięczny okres ubezpieczenia; prawne zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia w Banku odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis do hipoteki (o której mowa w ust. 1 niniejszego §) ustanowionej na rzecz Banku: ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) S.A., na okres przejściowy określony powyżej (ubezpieczenie pomostowe); sposób wypłaty kredytu: Kwota 650 000,00 zł w sposób określony w ww akcie notarialnym / **dowód:** , decyzja kredytowa k. 229-230/.

W dniu 29 czerwca 2007 roku W. K. zawarł z (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W. (poprzednikiem prawnym (...) S.A. w W.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowany kursem CHF, której poszczególne zapisy stanowiły:

„§ 1 Dane o kredycie:

1. Cel kredytu: finansowanie zakupu lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w W. przy Alei (...);

2. Kwota Kredytu: 650.000 zł;

3. Waluta Waloryzacji Kredytu: CHF;

3A. Kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec dnia 2007-06-12 według kursu kupna waluty z tabeli kursowej (...) Banku S.A. wynosi 286.646,67 CHF. Kwota niniejsza ma charakter informacyjny i nie stanowi zobowiązania banku. Wartość kredytu wyrażona w walucie obcej w dniu uruchomienia kredytu może być różna od podanej w niniejszym punkcie;

4. Okres kredytowania: 360 miesięcy, tj. od dnia 2007-06-29 do dnia 2037-07-15;

5. Wariant spłaty kredytu: równe raty kapitałowo odsetkowe (...);

7. Prowizja za udzielenie kredytu: 0,0% kwoty kredytu tj. 0,00 zł;

7A. prowizja tytułem ubezpieczenia spłaty kredytu w (...) S.A.: 0,20% kwoty kredytu tj.,1.300 zł;

8. Na dzień wydania decyzji kredytowej przez Bank oprocentowanie kredytu w wynosi 3,47 %, marża (...) 1,00%. W okresie ubezpieczenia Kredytu w (...) S.A. dokonanego zgodnie z § 3 ust. 6, oprocentowanie Kredytu ulega podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosi 4,47%. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania Kredytu o 1,00 p.p. następuje od daty spłaty najbliższej raty. (...)

§ 3 Prawne zabezpieczenie kredytu:

1. Hipoteka kaucyjna wpisana na pierwszym miejscu do kwoty 975.000 zł ustanowiona na nieruchomości określonej w KW (...)(...)

3. Ubezpieczenie niskiego wkładu własnego (...) S.A. na 36-miesięczny okres ubezpieczenia (...) tj. 5.530, 00 zł

4. Przelew praw z tytułu umowy ubezpieczenia na życie i całkowitej niezdolności do pracy Bezpieczny Kredyt dokonany na warunkach określonych w oświadczeniu o przystąpieniu do umowy ubezpieczenia jeżeli kredytobiorca przystąpił do grupowego ubezpieczenia na życie i całkowitej trwałej niezdolności do pracy. (...)

6. Prawne zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia w Banku odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającego prawomocny wpis do hipoteki (o której mowa w ust. 1 niniejszego §) ustanowionej na rzecz (...): 1) Ubezpieczenie spłaty kredytu w (...) S.A., na okres przejściowy określony powyżej (ubezpieczenie pomostowe), (...)

§ 5 Wypłata Kredytu

1. Sposób wypłaty kredytu:

Kwota 570.000 zł w sposób określony w akcie notarialnym Umowy Sprzedaży;

Kwota 45.000 zł na rachunek Kredytobiorcy tytułem refinansowania poniesionych nakładów związanych z zakupem przedmiotowego lokalu;

Kwota 9.605,91 zł przekazano tytułem finansowania składki ubezpieczeniowej (...)

Kwota 25.394,09 zł na rachunek Kredytobiorcy tytułem finansowania opłat okołokredytowych (...)

§ 7 warunki udzielenia kredytu

1. Kwota kredytu wyrażona w CHF walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia kredytu (...)

§ 10 Oprocentowanie kredytu

1. Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej, która w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona jest w wysokości określonej w § 1 ust 8.

2. Wysokość zmiennej stopy procentowej w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 2007-05-30 powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę Banku w wysokości 1%(...)

§ 11 Spłata Kredytu – wysokość rat

1. Kredytobiorca zobowiązuje się do spłaty kapitału wraz z odsetkami miesięcznie w ratach kapitałowo-odsetkowych określonych w § 1 ust. 5 w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat (...)

2. Harmonogram spłat Kredytu stanowi załącznik nr 1 do Umowy i jest doręczany kredytobiorcy listem poleconym w terminie 14 dni od daty uruchomienia kredytu. Harmonogram spłat jest sporządzany w CHF (...)

4. Raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50 (...)

§ 13 wcześniejsza spłata kredytu

1. Kredytobiorca jest uprawniony do dokonania wcześniejszej spłaty całości lub części Kredytu (...)

6. Wcześniejsza spłata całości Kredytu lub raty kapitałowo-odsetkowej, a także spłata przekraczająca wysokość raty powoduje, że kwota spłaty jest przeliczana po kursie sprzedaży CHF, z tabeli kursowej (...) Banku S.A. obowiązującym na dzień i godzinę spłaty.

§16 Nieterminowa spłata kredytu

4. Z chwilą wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego/od dnia wytoczenia powództwa o zapłatę wierzytelności Banku z tytułu Umowy kredytowej, Bank dokonuje wierzytelności na złote po kursie sprzedaży CHF z tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego lub wytoczenia powództwa

§ 29 Oświadczenia Kredytobiorcy

1. Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające z niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi kredytu

2. Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych kredytów oraz z zasadami modyfikacji oprocentowania Kredytu, i w pełni je akceptuje (...) /**dowód:** umowa nr (...) k. 35-38v/.

Kredyt został wypłacony na poczet należności związanej z zakupem mieszkania nr (...) położonego w W. przy Alei (...), refinansowanie poniesionych nakładów związanych z zakupem przedmiotowego mieszkania i finansowanie opłat okołokredytowych zgodnie z wnioskiem powoda /**dowód:** wniosek o wypłatę transzy kredytu k. 246/.

(...) ustala tabele kursowe dla kredytów waloryzowanych walutą obcą każdego dnia przed otwarciem oddziałów banku na podstawie średnich notowań z rynku międzybankowego prezentowanych w serwisach internetowych R. i B. oraz dodaniu do średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs sprzedaży) lub odjęciu od średnich kursów połowy ustalonego przez zarząd banku spreadu walutowego (kurs kupna).

Dokonując transakcji walutowych z klientami, związanymi z uruchomieniem i spłatą kredytu waloryzowanego walutą obcą, bank dokonuje równoległych transakcji na tynku międzybankowym /**dowody:** „Tabela kursowa (...) – metodyka oraz analiza porównawcza” autorstwa A. R. – 290-314).

W. K. spłaca raty kapitałowo-odsetkowe w złotych polskich. W okresie od sierpnia 2007 roku do listopada 2016 roku powód dokonał spłaty kwoty tytułem kapitału i odsetek w wysokości 370.670,03 zł /**dowód:** pisemna opinia biegłego R. D. k. 898-900/.

Pismem z dnia 26 stycznia 2017 roku, występując za pośrednictwem profesjonalnego pełnomocnika powód W. K. wezwał (...) S.A. do :

1) zwrotu na rzecz W. K. kwoty 370.670,03 zł pobranej od niego nienależnie przez (...), w związku z tym że umowa kredytowa jest jego zdaniem nieważna;

2) albo, zwrotu powodowi kwoty 114.702,93 zł, tytułem nienależnie pobranych rat spłaty kredytu w zawyżonej wysokości, w związku z tym że umowa kredytowa zawiera nieuczciwe postanowienia umowne bezskuteczne wobec powoda;

3) a także zwrotu kwoty 13.563,20 zł tytułem nienależnie pobranej składki na tzw. ubezpieczenie niskiego wkładu

/**dowód:** pismo k. 40-41/.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wymienionych wyżej dokumentów, których wartość dowodowa nie była kwestionowana przez strony i także Sąd nie znalazł podstaw do podważenia ich waloru dowodowego.

Zeznania powoda Sąd uwzględnił w zakresie, w jakim znajdują potwierdzenie w dokumentach zebranych w aktach sprawy. Sąd nie dał wiary powodowi w zakresie, w jakim zaprzeczał, że bank przedstawił mu ryzyko związane z wahaniami kursowymi CHF i oprocentowaniem, bowiem dokumenty świadczą o faktach przeciwnych, zaś od zawarcia

umowy do złożenia zeznań przez powoda upłynęło ok. 10 lat, co w świetle doświadczenia życiowego każe wnioskować, że powód nie pamięta szczegółowo okoliczności zawarcia umowy.

Postanowieniem z dnia 19 marca 2018r. został dopuszczony dowód z opinii biegłego na okoliczność ustalenia wysokości rat jakie powód powinien był wpłacić na rzecz pozwanego banku z pominięciem klauzul indeksacyjnych, wysokości i dat powstania szkody poprzez pobieranie przez pozwanego zawyżonych rat spłaty kredytu. Na podstawie tego postanowienia biegły R. D. wyliczył, że różnica w ratach jakie ogółem zostały zapłacone, a ratach jakie miały być zapłacone według CHF wynosi 114.896,07 zł /opinia biegłego k. 898-900/.

Opinię tę kwestionował pozwany, który wnosił o uzupełniającą opinię biegłego. Na rozprawie w dniu 26 listopada 2020 roku, Sąd pominął wnioski dowodowe zgłoszone przez pełnomocnika pozwanego na tej rozprawie, jak również te zgłoszone przez niego w piśmie z dnia 29 sierpnia 2019 roku, uznając iż zmierzają one jedynie do przedłużenia postępowania (art. 235²§1 pkt 5 k.p.c.).

Sąd pominął również pozostałe dowody z dokumentów lub kopii dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, nie wskazanych w powyższym stanie faktycznym, jako niemające istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Biorąc powyższe pod uwagę, należy stwierdzić co następuje:

Powództwo jest częściowo zasadne.

Powód w pierwszej kolejności wniósł o ustalenie, że zawarta z pozwanym Bankiem umowa o kredyt jest nieważna. Tak określone żądanie znajduje swą podstawę prawną w treści przepisu art. 189 k.p.c., zgodnie z którym powód może żądać ustalenia przez Sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. występuje wówczas, gdy istnieje niepewność stanu prawnego lub prawa; niepewność ta powinna być obiektywna, tj. zachodzić według rozumnej oceny sytuacji, a nie tylko subiektywna, tj. według odczucia powoda. Interes ten należy rozumieć jako potrzebę wprowadzenia jasności co do konkretnego prawa lub stosunku prawnego – w celu ochrony przed groźącym naruszeniem sfery uprawnień powoda. Rozstrzygnięcie w kwestii ustalenia ważności lub nieważności umowy w sposób definitywny przesądzi o sytuacji prawnej strony powodowej, gdyż usunie wątpliwość co do obowiązku świadczenia na rzecz strony pozwanej. Ustalenie nieważności umowy kredytu w sposób kategoryczny przesądzi o wzajemnych rozliczeniach dotyczących umowy kredytu. Orzecznictwo jednoznacznie opowiada się za możliwością ustalenia, w oparciu o art. 189 k.p.c., istnienia lub nieistnienia wierzytelności. I tak na przykład w orzeczeniu Sądu Najwyższego z 24 czerwca 2005r., sygn. akt V CK 704/04, Sąd Najwyższy przyjął, że powód ma interes prawny w żądaniu ustalenia, iż dług pieniężny wygasł na skutek potrącenia. Jak wskazał Sąd Apelacyjny w Poznaniu „interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę ich prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości”.

Interes prawny będąc materialno-prawną przesłanką powództwa o ustalenie, badany jest przez Sąd z urzędu, a ustalenie jego braku skutkuje oddaleniem powództwa wprost bez analizy żądania powoda pod kątem merytorycznym. Zgodnie z ogólną zasadą wynikającą z art. 6 k.c. powód powinien wykazać istnienie po jego stronie interesu prawnego.

Odnosząc powyższe rozważania do poczynionych w sprawie ustaleń Sąd doszedł do przekonania, że powód ma interes prawny w wytoczeniu powództwa o ustalenie.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie zawarcia przez strony umowy kredytu, tekst jedn. Dz. U. z 2002 roku, nr 72, poz. 665 ze zm.), przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawała okoliczność, że strony zawarły umowę o kredyt hipoteczny, na podstawie której bank udzielił powodowi kredytu w walucie polskiej waloryzowanego walutą CHF.

Z powyższego wynika, że udzielony kredyt jest kredytem denominowanym. Wyjaśnić trzeba, że tego rodzaju kredyt nie jest ustawowo zdefiniowany, jednak powszechnie przyjmuje się w obrocie prawnym, że jest to kredyt wyrażony w walucie obcej, a wypłacony (uruchomiony) w walucie polskiej, zaś kredytobiorca dokonuje spłaty rat kapitałowo – odsetkowych w walucie polskiej po przeliczeniu według kursu wymiany walut na dany dzień. W wykonaniu umowy o kredyt denominowany nie dochodzi do faktycznego zakupu przez bank waluty i jej sprzedaży klientowi dokonującemu spłaty raty. Oznacza to, iż wszelkie operacje wykonywane są jedynie „na papierze”, dla celów księgowych, natomiast do faktycznego transferu wartości dewizowych w którąkolwiek stronę nie dochodzi (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 07 maja 2013 roku, VI ACa 441/13, wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 14 maja 2015 roku, I ACa 16/15). Postanowienie umowne dotyczące dokonywania przeliczenia wartości zadłużenia kredytobiorcy na CHF oraz wysokości rat spłaty kredytu z CHF na PLN są jedynie – w ocenie Sądu - elementem klauzuli waloryzacyjnej w rozumieniu art. 358¹ § 2 k.c., która służy przede wszystkim „ustaleniu i utrzymywaniu wartości świadczeń w czasie” (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 roku, I CSK 1049/14).

Powód wskazywał, iż postanowienia zawarte w § 1 ust. 3, § 7 ust.1, § 11 ust. 4, § 1 ust. 3A, § 13 ust. 6, § 3 ust.3 są bezskuteczne wobec powoda. Oceniając te zapisy należy wskazać, że są one sprzeczne z prawem i dobrymi obyczajami, bo odwołują się do tabeli kursów sprzedaży walut kredytodawcy. Za sprzeczną z zasadą swobody umów (art. 353¹ k.c. – strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie, ani zasadom współżycia społecznego) należy uznać, co jest w judykaturze i doktrynie jednoznaczne, określenie wysokości świadczenia tzw. metodą subiektywną tj. uzależnioną wyłącznie od woli jednej ze stron umowy, w tym przypadku strony silniejszej – banku. Dopuszczalna jest jedynie metoda obiektywna (np. odwołanie się do kursów NBP) lub zobjektywizowana (ocena niezależnego eksperta). Bez znaczenia jest tu okoliczność, czy pozwany bank de facto „stosował” np. kurs NBP, bo oceną sądu objęta jest, wobec żądania pozwu, treść umowy a nie sposób jej stosowania. Czysto literalne rozumienie w/w klauzuli jest zatem wykluczone jako prowadzące do skutku sprzecznego z prawem tj. do ewidentnego naruszenia zasady swobody umów. W tym przypadku sąd musi ocenić, czy klauzula ta ma charakter określający główne świadczenia stron umowy i czy uznać tę klauzulę za nieważną w całości, czy też możliwa jest jej interpretacja zgodna z wolą stron i nie naruszająca zasady swobody umów. Klauzula waloryzacyjna określona w art. 358¹ § 2 k.c. (strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości) ma na celu ochronę wartości świadczenia głównego w razie znaczącej inflacji, ingerencja sądu w oznaczenie wartości świadczenia głównego dokonuje się „w razie istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza” (§3 art. 358¹). Nie ma przesłanek do rozumienia umownej klauzuli waloryzacyjnej w sposób odmienny. W szczególności klauzula ta nie może być rozumiana jako swoisty instrument walutowy – gra na parze walutowej ((...)contract for difference) prowadząca - jak w analizowanej sprawie – do znaczących zysków uzyskiwanych przez stronę pozwaną nie wynikających z celu umowy (kredyt określony w złotych), jak i z celu klauzuli (ochrona wartości kapitału głównego). Klauzula waloryzacyjna jest zawsze klauzulą, która zabezpiecza realizację świadczenia głównego w przypadku określonych zdarzeń niezależnych od stron tj. inflacji. Z istoty swojej, jako realizująca funkcję zabezpieczającą, może lecz nie musi znaleźć zastosowanie w konkretnej sprawie. Powoduje to, że nie sposób uznać jej za określającą świadczenie główne. Tezy tej nie zaprzecza fakt, że w pewnych okolicznościach może ona wpłynąć na wartość świadczenia stron. Na wysokość świadczeń stron wpływać bowiem mogą również inne świadczenia np. ubezpieczenie spłaty kredytu, prowizje, bezsprzecznie mające również charakter świadczeń ubocznych, a nie głównych. Gdyby próbować utrzymać w mocy ważność klauzuli zawartej w § 11 ust. 4 umowy kredytowej, w zgodzie z zasadą swobody umów tj. przez uznanie, że chroni ona kapitał główny kredytodawcy przed inflacją, to hipotetycznie można by „ratować” sens tej klauzuli interpretując ją w następujący sposób – „w przypadku inflacji następuje waloryzacja wartości kwoty głównej kredytu w oparciu o obiektywnie oznaczony kurs franka szwajcarskiego” Rozważania takie są jednak bezprzedmiotowe, wobec uznania jej nieważności jako, że opiera się ona na sprzecznej z zasadą swobody umów subiektywnej metodzie oznaczenia wartości świadczenia.

Zgodnie zaś z art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. W myśl art. 385¹ § 2 k.c., jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 tego artykułu nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie. Stosownie do treści art. 385¹ § 3 k.c., niezgodnione indywidualnie są natomiast te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Zgodnie zaś z art. 385¹ § 4 k.c., ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje. Z przytoczonych regulacji wynika, że aby określone postanowienie umowy mogło zostać uznane za niedozwolone, muszą zostać spełnione cztery warunki: 1) umowa musi być zawarta z konsumentem, 2) postanowienie umowy nie zostało uzgodnione indywidualnie, 3) postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy, 4) postanowienie sformułowane w sposób jednoznaczny nie dotyczy głównych świadczeń stron.

W przedmiotowej sprawie wątpliwości nie budzi okoliczność, że zawierając z pozwanym umowę kredytową, powód posiadał status konsumenta w rozumieniu art. 22¹ k.c., który stanowi, że za konsumenta uważa osobę fizyczną dokonującą czynności prawnej § wątpliwości, że zaciągnięcie przez powódkę kredytu miało służyć pozyskaniu środków pieniężnych na sfinansowanie zakupu mieszkania.

Z art. 58 § 1 k.c. wynika, że czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba, że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy. Zaś z § 3 tegoż artykułu wynika, że jeżeli nieważnością jest dotknięta tylko część czynności prawnej, czynność pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością czynność nie zostałaby dokonana.

W tym miejscu należy również powołać się na wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 roku (C-260/18, K. D., J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...)), w którym TSUE uznał, że art. 6 ust. 1 dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993r. w sprawie nieuczciwych warunków konsumenckich, należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie temu, aby sąd krajowy, po stwierdzeniu nieuczciwego charakteru niektórych warunków umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i oprocentowanego według stopy procentowej bezpośrednio powiązanej ze stopą międzybankową danej waluty, przyjął, zgodnie z prawem krajowym, że ta umowa nie może nadal obowiązywać bez takich warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

Powyższe oznacza, że taka umowa kredytu może zostać unieważniona, w przypadku gdy usunięcie klauzuli waloryzacyjnej prowadziłoby do takiego wniosku, że umowa nie byłaby zawarta lub nie powinna być ze względu na abuzywność tego postanowienia utrzymywana.

Trzeba przy tym wskazać, że unieważnienie umowy pozostaje uzależnione od woli konsumenta. Odnosząc się do znaczenia, jakie należy przypisać woli wyrażonej w tym względzie przez konsumenta, TSUE wskazał, w odniesieniu do obowiązku sądu krajowego w zakresie pominięcia, w razie potrzeby z urzędu, nieuczciwych postanowień umownych zgodnie z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13, że sąd ten nie ma obowiązku odstąpienia od stosowania danego warunku, jeżeli konsument, po powiadomieniu go przez ten sąd, ma zamiar nie podnosić jego nieuczciwego i niewiążącego charakteru, wyrażając w ten sposób dobrowolną i świadomą zgodę na dany warunek.

W przypadku więc, gdy sąd krajowy uzna klauzulę waloryzacyjną za wadliwą, nie może zastąpić wynikających z niej postanowień umownych innymi przepisami krajowymi o charakterze ogólnym (w szczególności odnosi się

to do zasad współżycia społecznego) chyba, że ma przygotowany odpowiedni przepis określony przez TSUE jako „dyspozytywny” (mogą więc zostać przykładowo zastosowane przepisy odnoszące się do wyzysku).

W pozostałym zakresie powództwo zostało oddalone, gdyż w przypadku stwierdzenia nieważności umowy strony winny zwrócić sobie to co wzajemnie świadczyły. Tego typu okoliczność nie została objęta tezą dowodową dla biegłego.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. ze względu na to, że co do zasady powództwo zostało uwzględnione.